

JEES

Journal of Empirical Economics and Social Sciences

Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi

Cilt/Volume: 4 Sayı/Issue: 2 Eylül/September 2022 ss./pp. 125-145

Ç. Aydın Koyuncu <http://dx.doi.org/10.46959/jees.1186195>

FEMİNİZM BAĞLAMINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ'NİN KADIN, BARIŞ VE GÜVENLİK GÜNDEMİ KARARLARININ ANALİZİ

Doç. Dr. Çiğdem AYDIN KOYUNCU

ÖZET

2000 yılında, küresel çapta feminist hareketlerin baskı ve çabalarıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde 1325 sayılı karar oybirliğiyle kabul edilmiştir. Bu karar savaş ve barışta kadınların, çatışmaların çözümü ve barış süreçlerine katılımlarını sağlayarak, hem şiddetten korunmalarını hem de görünür kılınmalarını mümkün kılacak bir küresel model kurmayı hedeflemiştir. 1325 sayılı kararın sonrasında tesis edilen dokuz Güvenlik Konseyi kararıyla birlikte Kadın, Barış ve Güvenlik başlıklı bir alan/gündem inşa edilmiştir. Bu alan katılım, çatışmayı önleme, koruma, yardım ve iyileşme boyutları çerçevesinde cinsel şiddetle mücadele, barışın korunması, kapsayıcı katılım gibi konuları temel alan bir gündem içermektedir. Kadın, Barış ve Güvenlik gündemini çok sayıda devletin yanı sıra NATO, AB gibi örgütler de eylem planlarıyla politikalarına entegre etmektedirler. Ancak pandemi koşullarının da etkisiyle içinde bulunduğumuz 2022 yılına kadar ki gelişmeleri dikkate aldığımızda, kadınların hala barış sürecinde gerek karar verici gerek uygulayıcı olarak son derece az temsil edildikleri, Ukrayna savaşı örneğinde olduğu gibi çatışma ortamında cinsel şiddete maruz kalmaya devam ettikleri görülmektedir. Bu çalışmada Kadın, Barış ve Güvenlik gündemi temelinde Güvenlik Konseyi kararları ortaya koydukları hedefler, üye devletlere zorunlu kıldığı uygulamaların yanı sıra eksiklikleri ve tartışmalı noktalarıyla birlikte feminist güvenlik yaklaşımı temelinde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Barış, Güvenlik, Birleşmiş Milletler, Güvenlik Konseyi, Feminizm.

JEL Kodları: F23, F43, O40

ANALYSIS WOMEN, PEACE, AND SECURITY AGENDA RESOLUTIONS OF THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL IN THE CONTEXT OF FEMINISM

ABSTRACT

The United Nations Security Council (UNSC) adopted Resolution 1325 unanimously due to the feminist movements' pressures and efforts. The resolution aimed to establish a global model for both protecting women from violence and making them visible by ensuring their participation in conflict

* Bursa Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bursa/ Türkiye. E-mail: cigdema@uludag.edu.tr

Makale Geçmişi/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 08 Eylül / September 2022

Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 08 Ekim / October 2022

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 09 Ekim / October 2022

resolution and peace processes in war and peace. An area/agenda named Women, Peace, and Security with nine UNSC resolutions following Resolution 1325. Its agenda includes inclusive participation, maintenance of peace, and gender protection in terms of conflict prevention, preservation, relief, and recovery. Many states, as well as organizations such as the North Atlantic Treaty Organization and the European Union, integrate the agenda of Women, Peace, and Security into their policies with their action plans. However, considering the developments until 2022 that have also been affected by the pandemic, it may be observed that women are still rather underrepresented in the peace process both as decision-makers and practitioners and vulnerable to sexual harassment in case of conflict, which may be seen in the ongoing Russia-Ukraine War. This study addresses the objectives of UNSC's resolutions in the framework of the agenda of Women, Peace, and Security and their obligations on the member states considering their deficiencies and controversies in the context of the feminist security approach.

Keywords: *Women, Peace, Security, United Nations, Security Council, Feminism.*

JEL Codes: *F53, F59, K38.*

1. GİRİŞ

Feminizmin temel amacı, uluslararası ilişkiler alanındaki teorik modelleri tartışmasız bir şekilde etkileyen ve gerçeklik olarak ortaya konulan, normalleştirilmiş maskülen eğilimi açığa çıkartmaktır. Feminist çalışmalarda güvenlik alanı da dâhil olmak üzere sosyal hayatın birçok alanında kadınların varlığının görünür kılınmasına odaklanılmaktadır. Feminizm, aktör olarak kadınları ve onların deneyimlerini analiz etmek kadar bu deneyimlerin erkeklerin deneyimlerinden farklı olduğunu ve bunları da kapsayacak bir uluslararası ilişkiler alanının tesisinin değişim ve farklılık yaratacağını dile getirmektedir. Feministlere göre uluslararası ilişkiler alanı, toplumsal cinsiyet konusunda tarafsızlık iddiasına dayanan bir sessizliğe gömülmüştür. Örneğin dış politikada karar verme üzerine klasik çalışmalarda, karar vericinin kişilik özelliklerine büyük önem verilse de, karar vericinin erkek mi kadın mı olduğu konusunda bir vurgu yapılmamaktadır (Gasztold, 2017: 182; Janis, 1989).

Uluslararası alanda kadının temsiline yönelik atılan adımların feminizm ile uluslararası ilişkiler disiplini arasındaki bağın gelişmesinde etkili olduğu belirtilmektedir. Çünkü “özel alanın bir aktörü” olarak görülen kadının, bu yöndeki algılamanın değişmesiyle birlikte, kamusal alanda ve uluslararası platformlarda daha aktif yer aldığı görülmektedir. Günümüzde kadınların bürokrasi veya uluslararası politika alanlarında (özellikle askeri kurumlarda) temsil oranları, eskiye oranla artmaktadır. Feminizm, kadınların uluslararası platformlarda temsilini desteklerken, kadınların uluslararası ilişkiler alanındaki etkin çalışmaları ve temsillerinin artması da feminizmin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu gelişmeler ise, devletleri ya da uluslararası örgütleri feminist düşüncüyü (dolayısıyla kadınları) daha fazla dikkate alan yapılara dönüşmeye zorlamaktadır (Blanchard, 2003: 1302; True ve Mintrom, 2001:

27-57; Tür ve Aydın Koyuncu, 2010: 8-9). Bu çerçevede özellikle Birleşmiş Milletler'in (BM), kadın temsilinin artışında önemli rol oynadığı görülmektedir.

Feministler, toplumsal cinsiyet ve bireysel güvenlik temelinde kadınların güvenliğini uluslararası güvenlik gündemine yerleştirmek için mücadele etmeye devam etmektedir. Bu çerçevede ilk adım 1995'te Pekin'deki Dördüncü Dünya Kadın Kongresi'nde atılmıştır. Daha sonrasında ise BM Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) ilk olarak 2000 yılında tesis ettiği 1325 sayılı karar (UN Security Council, Resolution 1325, 2000) ve sonrasında tesis edilen kararlarla kadın, barış ve güvenlik arasındaki bağlar güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kararlarla, cinsiyet eşitliği söylemi ve dünya çapında değişen güvenlik ilişkileriyle birlikte feminist yapıların talepleri çerçevesinde, BM'nin güvenlik gündemine kadınların savaş şartlarındaki koşulları, tecavüz ve kadınların geri dönüş, göç, mülteciler ve barış inşası misyonlarına katılımı (temsili) gibi yeni konuların girmesi sağlanmıştır (Jansson ve Eduards, 2016: 590). Güvenlik açısından toplumsal cinsiyet ve kadınların güvenliğini müzakere etmek ana akım güvenlik teorileri için bir meydan okumadır. Özellikle realizm çerçevesinde ele alınan güvenlik alanı, devlet güvenliğini temel alan ve kadınlar konusunda büyük bir sessizliğin hâkim olduğu bir alandır. Oysaki yukarıda belirtilen konularda da görüldüğü üzere, kadınların uluslararası güvenlikle ilişkisi açıktır ve güvenlik alanındaki bu sessizlik kırılmak zorundadır.

Güvenlik Konseyi Kadın, Barış ve Güvenlik (KBG)¹ (Women, Peace, and Security-WPS) gündemi bağlamında on karar kabul etmiştir. Bu Güvenlik Konseyi kararları 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019) ve 2493 (2019) şeklinde sıralanmaktadır. Bu kararlar hep birlikte KBG üzerine uluslararası politika çerçevesini oluşturmuş ve sivil toplumun özellikle kadın hareketlerinin ısrarlı savunuculuğunun da bir sonucu olarak kabul edilmişlerdir. Kararlardaki yükümlülükler uluslararası düzeyden ulusal düzeye kadar uzanmaktadır. Bu kararlar çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadınların haklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik çalışmalara rehberlik etmektedir. Uluslararası barış ve güvenlik konularında temel sorumluluğu üstlenen BMGK'nin tüm kararları gibi bu kararlar da bağlayıcıdır (Reçber, 2018: 251) ve tüm üye devletler, BM sisteminin varlıkları ve çatışmanın tarafları dâhil ilgili tüm aktörlerce uygulanma zorunluluğu taşımaktadır.

Güvenlik Konseyi'nin KBG gündemini siyasi olarak tanınmasından açıkça görülmektedir ki, toplumsal cinsiyet gerçekten de uluslararası barış ve güvenliğin merkezinde yer almaktadır. Ancak yine de ileride üzerinde durulacağı gibi, hesap verebilirlik, uygulama ve eylem kısımları ciddi anlamda eksik kalmaktadır. Karar verme mekanizmalarının en üst kademelerinde yer alan kadınların sayısını artırmaktan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin cezasız kalmasına son vermeye kadar pek çok boşluk varlığını korumaya devam etmektedir (Peacewomen, 2022).

¹ BMGK kararları ile şekillenen Kadın, Barış ve Güvenlik, literatürde, kelimelerin İngilizce yazılışlarının (Women, Peace, Security) baş harflerinden oluşan WPS kısaltması ile kullanılmaktadır. Türkçe yazılan bu çalışmada ise bu başlıklardan bahsedilirken kelimelerin Türkçe yazılışlarının baş harflerinden oluşan KBG kısaltması kullanılacaktır.

Uluslararası ilişkilerin son derece toplumsal cinsiyetçi (gendered boundaries) sınırlarının BMGK'nin 1325 sayılı kararının kabulünden itibaren yıkılmaya başladığı ve maskülen doğaya sahip uluslararası ilişkiler alanında bir dönüşümün gerçekleştiği, bu kararlarla kadınların görünürlüklerinin sağlanması ve seslerinin daha iyi duyulması adına somut adımlar atıldığı ifade edilmektedir. Bu çalışmada öncelikle BMGK'de 1325 sayılı kararın alınmasını sağlayan tarihsel arka plan değerlendirilecek, sonrasında ise Güvenlik Konseyi'nin KBG gündemindeki diğer kararlarının da analizi yapılarak bu kararların KBG gündeminin gelişmesine ne tür katkılarının olduğu ve eksiklikler/sorunlar temelinde eleştirilip eleştirilmedikleri de analiz edilecektir. Ancak tüm bunların analizi için feminizmin güvenlik konusuna yönelik açıklayıcı yaklaşımları yol gösterici olacaktır.

2. FEMİNİZM ve GÜVENLİK

Feministler uluslararası ilişkilerin geleneksel kuramlarının, özellikle realizmin, ortaya koyduğu güvenlik tanımını güçlü bir biçimde eleştirirken, kendi güvenlik tanımının da içeriğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Öncelikle, feministlerin güvenliği çok boyutlu ele aldıkları, “fiziksel, yapısal, ekolojik şiddetin tüm biçimlerindeki azalma” noktasına odaklandıklarını belirtmek gerekir (Terriff, 1999: 84). Geleneksel güvenlik kavramına meydan okuyan feministler, militarizasyon ve savaş tehditlerinden arınmış, bireylerin yaşamlarını doğrudan etkileyen bir güvenlik tanımı oluşturmaya çalışmakla birlikte, bu tanım konusunda fikir birliği içinde değillerdir (Skjelsbaek, 1997: 29). Birden fazla feminist yaklaşım ve her birinin de güvenlik konusunda farklı yönleri analiz eden açıklamaları bulunmaktadır. Bununla birlikte, farklı perspektifler bir düşünce tutarsızlığı olarak görülmemeli, daha ziyade aynı sorunu farklı açılardan veya farklı deneyimlerle ele almanın birer yolu olarak değerlendirilmelidir. Whitworth'un (2008: 105) da işaret ettiği gibi, güvenlik konusu kadınlar arasında çok çeşitli anlamlara gelmekte, feministler de bu farklı anlamlardan yola çıkarak barış ve güvenlikle ilgili meselelere farklı analizler geliştirmektedir.

Feministler arasında ortak bir güvenlik tanımı veya algısı olmamasına rağmen, geleneksel yaklaşımların güvenlik tanımına getirdikleri eleştirilerden hareketle nasıl bir güvenlik istedikleri veya güvenliğin ne olmadığı noktasında uzlaştıkları görülmektedir. Uzlaştıkları ilk nokta, güvenliğin tarafsız bir biçimde tanımlanmasıdır. Bu tarafsızlık, güvenliği tüm cinsiyetleri içerecek şekilde tanımlamaya yönlendirmektedir (Skjelsbaek, 2001: 36). Ayrıca feministler tarafsız güvenlik söylemiyle, güvenliğin kim tarafından sağlanacağı sorusuna da cevap vermektedir. Güvenliğin sağlanması sadece devletin, ulusun veya bir bireyin değil, BM gibi uluslararası örgütler de dâhil herkesin/her yapının görevi/sorumluluğu olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu güvenlik tanımı çok taraflı taahhütler gerektiren kolektif bir güvenlik algısı ortaya koymaktadır (Booth, 1991: 344). Dünyadaki kadın

hareketleri arasında gerçekleştirilen işbirliği ve bunun doğurduğu kazanımlar (örneğin BMGK'nin 1325 sayılı kararının kabulü gibi) bu noktada örnek olarak değerlendirilebilir.

Feministlerin uzlaştıkları ikinci nokta, güvenlik kavramının daha geniş bir içeriğe sahip olması gerektiğidir. Feministler güvenliği salt askeri anlamıyla değil, fiziksel, yapısal ve ekolojik şiddetin olmadığı bir içerikte tanımlamaya odaklanmaktadır (Tickner ve Sjoberg, 2007: 203-204). Bu çerçevede Reardon (1993: 166-169), dört ana bileşeni içeren geniş bir güvenlik kavramı önermektedir: sürdürülebilirlik, savunmasızlık, eşitlik ve koruma (*sustainability, vulnerability, equity and protection*). Reardon, bu bileşenleri önerirken aynı zamanda politika yapıcılarını da bu dört bileşeni güvenliğin ayrılmaz bir parçası olarak dikkate almaya teşvik etmektedir (Skjelbaek, 2001: 34). Reardon'un güvenlik kavramına dair bu bileşenlerini ileride ayrıntılı olarak üzerinde durulacak KBG gündemi kararlarında da gözlemlemek mümkündür. Feministlerin uzlaştıkları son nokta ise, elbette ki güvenlikle ilgili tanımlarında özellikle kadınların güvenliğini ele almaya ve ön plana çıkarmaya çalışmalarıdır. Feministler bunu yaparak geleneksel güvenlik yaklaşımlarını eleştirmekle birlikte kadınların endişelerini gidermeye, kadınların bugüne kadar görünmez kabul edilen değer ve deneyimlerini de görünür kılmaya çalışmaktadırlar.

Feminist güvenlik yaklaşımlarının temelinde, yüksek politika alanlarından hariç tutulmuş bir grup olarak kadınların hem görünürlüğünün sağlanması hem de güvenliklerinin gerçekleştirilmesinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca feministlerin amacı, güvenlikle ilgili mevcut yapılara kadını eklemek değildir. Zaten feministler temelde bu yapılara karşı çıkmaktadır. Ancak feminist söylemin dikkate alınması durumunda kazananın sadece kadınlar olmayacağı, genel olarak toplumun güvenliğinin de sağlanacağı ifade edilmektedir (Aydın Koyuncu, 2012: 134-135).

Her ne kadar feministlerin kadınlara yönelik temel tehdidin kaynağı olarak erkekleri gördüğü vurgulansa da feministlerce algılanan asıl tehdit, doğası gereği cinsiyetçi kabul edilen eşitsizlik ve şiddet üzerine temelli hiyerarşi ve güç dinamikleridir (Terriff, 1999: 96). Şiddet, güvenlik konusunun önemli başlıklarından biridir. Kadına yönelik şiddet, özellikle cinsel şiddet, erkeklere yönelik bu tür şiddet deneyimleriyle hiçbir şekilde karşılaştırılmaz nitelik ve oranlarda yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin militarize ve ataerki toplumlarda daha yüksek oranda olduğu gözlenmektedir. Toplumsallaşma süreçlerinde erkeklerin üstünlüğüne dair kabul gören düşünceler (toplumsal cinsiyet temelinde erkeğe atfedilen özellikler) bu güç ilişkisinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Şiddetin ve özellikle de kadına yönelik şiddetin, insanlık tarihinde her zaman var olmakla birlikte, özellikle son yıllarda artış gösterdiği veya teknoloji (sosyal medya gibi), hukuk vd. alanlarda yaşanan gelişmelere paralel bir

biçimde daha görünür/duyulur hale geldiği söylenebilir (Dünya Bankası, 1993; Hudson, Caprioli, Ballif-Spanvill, McDermott ve Emmett, 2008: 10).

Feministler genellikle ilgili çalışmalarında özellikle şiddetin toplumsal cinsiyetçi kalıplar, ataerkil yapı, ekonomik zorluklar, eğitim düzeyi, inanç sistemlerinin etkisi, politik çıkar ve söylemler gibi nedenlerini analiz etmeye odaklanmaktadır. Kadınlara yönelik olarak genellikle doğrudan (fiziksel) şiddet uygulandığı görülmektedir. Savaş veya barış dönemlerinde doğrudan şiddetin her türüyle karşılaşan kadınlar için yapısal (dolaylı) şiddet de sonuç ve süreklilik unsurlarıyla birlikte önemlidir. Yapısal şiddet, eşitsiz yapı ve ezici güç ilişkilerinden beslenmektedir. Toplumsal cinsiyetçi bakışla, ekonomik, hukuki ve kültürel ayrımcılığa tabi tutulmaları nedeniyle kadınların yapısal şiddetin açık kurbanları oldukları görülmektedir (Terriff, 1999: 86). Doğrudan şiddet fiziksel etkileri gereği tespit edilebilmekte ve bu nedenle şiddetin doğrudan boyutunun önlenmesine yönelik daha somut adımlar atılabilmekteyken, şiddetin yapısal boyutunu ortadan kaldırmaya yönelik güçlü adımlar atılamamaktadır. BMGK kararları ile özellikle çatışma ve savaş ortamlarında kadınların doğrudan şiddete maruz kalmasını engelleyici tedbirler alınmasına çalışılmaktadır Bu konuda dahi kararların yeterliliği tartışmalı iken, özellikle kadınlara yönelik yapısal şiddetin engellenmesi noktasında mevcut kararların somut, açık ve güçlü tedbirler ve adımlar içermediği bir gerçektir.

3. BMGK YAPISININ KADIN, BARIŞ ve GÜVENLİK GÜNDEMİNE ETKİSİ

BMGK'nin yapısı ve aldığı kararlarının niteliği, KBG gündeminin değerinin anlaşılması adına önem taşımaktadır. KBG gündemi, son 22 yıllık süreçte oluşturulmuş Güvenlik Konseyi'nin tematik bir karar alanı niteliğindedir. Güvenlik Konseyi'nin yapısı ve süreçleri ise bu alanı çerçevelemektedir (Basu, 2016: 258). Öncelikle bu noktada BMGK'nin, üye devletlerin ulusal çıkarları ile çevrelenen yapı ve süreçlerden oluştuğunu belirtmek gerekir. Güvenlik Konseyi'nin daimi 5 üyesinin yanı sıra 10 süreli üyesi ile oluşturulmuş yapısı, İkinci Dünya Savaşı sonrası gerekliliklerin ve sorumluluk paylaşımının bir sonucu olarak teşkil edilse de günümüzde kapsayıcı olmadığı ve barış ve güvenliğin acil meselelerinde yetersiz kaldığı gibi noktalar temelinde ciddi bir eleştiriye tabi tutulmaktadır (Luck, 2008: 62-63). Bu yapısı aslında KBG gündeminin kararlarının alınmasında da kendini göstermektedir. Örneğin ileride üzerinde durulacağı gibi, son birkaç kararın alınması sırasında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) kendi ulusal çıkarları gereği kararı kabul etmemesi kararın içeriğinde tekrar revizyona gidilmesini ve aslında beklentinin altında bir içerikle kabul edilmesini sağlamıştır.

1990'lardan itibaren BMGK'nin BM'nin diğer organları, uzmanlık kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile gayri resmi olsa da istişarelerde bulunduğu görülmektedir (Smith, 2006: 238-243; True-Frost, 2007: 133-138). Özellikle tematik toplantılar Güvenlik Konseyi üyesi olmayan devletlerinde zaman zaman davet edilmesini sağladığı için Güvenlik Konseyi'ne yöneltilen kapsayıcı olmama eleştirileri açısından da değer kazanmaktadır (Sievers ve Daws, 2014: 51). Bu eleştirilerle birlikte Güvenlik Konseyi'nin yetkisinin 1990'lardan itibaren hızlı bir değişime sahip olduğu da iddia

edilmektedir. Weiss'e göre (2004: 38), 1980'lerin sonlarında Soğuk Savaş sona ererken, insani bir tablo içeren ancak büyük güçlerin ilgisini pek çekmeyen bir dizi çatışma alanında hareketsiz kalan Güvenlik Konseyi, 90'lardan itibaren Soğuk Savaş sonrası sürece adapte olmuş, barışın korunması adına daha geniş bir perspektifle insan odaklı güvenlik anlayışına doğru yönelmeye başlamıştır. Dolayısıyla KBG konularının temeli de 90'larda başlayan, kökleri aslında kadınları silahlı çatışmaların mağdurları olarak gören Cenevre Sözleşmesi ve protokollerine dayanan, bu insani yardım konularına yönelik ilgiye dayandırılabilir (Gardam ve Charlesworth, 2000:159). 1325 sayılı karar, BMGK'nin 1999-2001 yılları arasında çocuklar ve silahlı çatışmalarla ilgili kabul ettiği örneğin silahlı çatışmalarda çocukların korunması ve uluslararası barışı koruma operasyonlarında HIV/AIDS'in yayılmasının engellenmesi gibi kararlarla birlikte tematik bir karar olarak kabul edilmektedir. 1325 sayılı karar öncesinde 1947-1995 arası dönemde, BMGK'de tematik karar olarak sadece uluslararası terörizm, silahsızlanma ve silahların yayılmasının önlenmesi gibi başlıklarda kararlar alındığı görülmektedir (True-Frost, 2007:196).

BMGK'nin bu tematik kararlarının kabulünde Güvenlik Konseyi üyelerinin motivasyonları kadar bir dış etkenin varlığı da etkilidir. Bu dış etkeni ise iki şekilde açıklamak mümkündür. Birincisi insani sorunlar, yayılcılık ve uluslararası terörizm gibi yeni alanlarda mücadele için bu tür tematik kararların BM'ye yol gösterici nitelikte bir pusula hizmeti vereceğine dair o dönemdeki BM üyeleri arasında şanslı görülebilecek öneriler gelişmiştir. İkincisi ise, Otto'nun (2004: 2, 8) da belirttiği üzere, Konsey'in geleneksel olarak kendi görev alanı içerisinde değerlendirilmeyen alanlara artan müdahalesinin meşruiyetinin sağlanması noktasında bu tematik kararların gerekli olduğu yönündeki görüşlerdir (Luck, 2008: 131; Krisch, 2008: 154-72, Graubart, 2008, 154-172). Bu noktada Weiss'in "insani dürtüler bir orta yol sağlar" söyleminden hareketle insani ve stratejik çıkarlar örtüşürse stratejik çıkarları arayanlar için bir fırsat penceresi açılır ki, burada da aynı şeyin yaşandığı görülmektedir (Weiss, 2004: 37). Ancak zaman zaman bu örtüşmenin tam olarak gerçekleşmediği ve ağırlığın doğrudan stratejik çıkarlara verildiği de tespit edilmektedir. Örneğin ileride de üzerinde durulacağı gibi, 2008 yılında kabul edilen BMGK'nin 1820 sayılı kararı aslında 1325 sayılı kararın ve Konsey yetkilerinin dar uygulanmasını isteyen görüşleri daha hakim kılan ve yukarıda geçen insani dürtüyü arka plana atan bir içeriğe sahiptir. Bu nedenle 1325 sayılı kararı destekleyenleri de hayal kırıklığına uğratmıştır (Tryggestad, 2009: 539-557). Çünkü bu kararlarla feminist yapıların tüm talep ve itirazlarına rağmen, kadınların yaşadıkları cinsel şiddet türleri arasında bir hiyerarşi kurulmuş ve sadece savaş ortamındaki cinsel şiddete odaklanılmış, kadın yine mağdur olarak kodlanmış ve böylece toplumsal cinsiyetçi kalıpların sürdürülmesi sağlanmıştır.

KBG alanının, silahlı çatışma ortamında sivillerin ve çocukların korunması başlıklarıyla karşılaştırıldığında daha yavaş bir başlangıç yaptığı da düşünülmektedir. Ancak Kadın, Barış ve Güvenlik Çalışma Grubu ile Kadınların Uluslararası Barış ve Özgürlük Birliği (WILPF) gibi uluslararası sivil toplum kuruluşlarının ısrarlı çabaları sonucunda KBG başlığı Güvenlik Konseyi'nin gündeminden

hiçbir zaman silinmemiştir. BMGK'de bir yöntem olarak uygulanan "açık tartışma"² formatı da en çok üç tematik ilgi alanı için kullanılmıştır. Bunlardan biri KBG, diğerleri ise silahlı çatışmalarda çocukların ve sivillerin korunmasıdır (Sievers ve Daws, 2014: 23). 2007 yılından bu yana, BMGK'nin tematik konular olarak kabul edilen gündem maddeleri çoğalınca, bu konuların 'uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesi' çatı maddesi altında tartışılması yönünde bir yöntem kabul edilmiştir. Ancak kadın, barış ve güvenlik konusu bu genel başlık altında yer almamakta, ayrıcalıklı yerini korumaya devam etmektedir (Basu, 2016, 261-262).

4. 1325 SAYILI KARAR: KABUL EDİLİŞ SÜRECİ ve İÇERİĞİ

BMGK'nin KBG ile ilgili 1325 sayılı kararı, Konsey'in daha önce kabul ettiği ve içeriği silahlı çatışmalarda çocukların durumu ve tüm sivillerin korunması ile ilgili olan 1261 (1999), 1265 (1999), 1296 (2000) ve 1314 (2000) sayılı kararlarının arkasından gelmiştir. 81 dile çevrilen bu karar (Peacewomen, 2000) için toplanan Konsey, ilk defa gündemini tamamen kadın sorunlarına ayırmıştır. Cynthia Cockburn'un (2011: 1) "bizim (kadınların) başarımız" dediği bu karar, taslak aşamasından itibaren sürecin tamamen sivil toplum kuruluşlarınca yürütüldüğü ve tüm bu süreçlerde çalışanların çoğunluğunun kadın olduğu ilk Güvenlik Konseyi kararı olarak da tarihe geçmiştir. Karar, silahlı çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerindeki orantısız ve benzersiz etkisini kabul etmektedir. Çatışma, çatışma sonrası barışın yeniden tesisi ve rehabilitasyon süreçleri, mültecilerin ülkelerine yeniden dönüşü, ülke içinde tekrar entegrasyonun sağlanması sırasında kadınların ve kız çocuklarının özel ihtiyaçlarını dikkate almak için bir toplumsal cinsiyet perspektifinin benimsenmesi çağrısında bulunulmuştur.

Uluslararası sivil toplum kuruluşları, 1990'lar boyunca yaşanan çatışmaların/savaşların kadınlar üzerindeki olumsuz etkileri konusunda çok endişe duymaktaydı. Özellikle Bosna ve Ruanda'daki iç savaşlarda görülen yaygın cinsel şiddet bu endişeleri arttırmıştı. Kadınların yaşadığı sorunları merkezine alan bu kuruluşlar, kadınların barış görüşmelerine katılımlarıyla ilgili yaşanan engellerden ve çatışma sonrası kadınların yüz yüze kaldıkları olumsuzluklardan da büyük rahatsızlık duymaktaydılar. Tam da bu rahatsızlıkların açıktan dile getirilmeye başlandığı süreçte, 1995 yılında Pekin'de yapılan Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda, kadınlar ve silahlı çatışmalar başlığı temel sorun alanlarından biri olarak ele alınmıştır. Sonrasında ise BM Kadın Statüsü Komisyonu (UN Commission on the Status of Women-UNCSW) tarafından 1998 yılında yapılan bir konferansta da yine bu konu, tartışma konusu olarak kabul edilerek bir taslak bildiri hazırlanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun kadın olduğu bu toplantılarda amaç, BM'nin ana gündemine kadın ve silahlı çatışma konusunun alınmasını sağlamaktır. Dolayısıyla çalışmaların ana hedefi bu konuların BMGK'de görüşülmesinin sağlanması olarak belirlenmiş

² 2000 yılında 1325 sayılı Güvenlik Konseyi kararının kabul edilmesinden bu yana, Güvenlik Konseyi her yıl Kadın, Barış ve Güvenlik konularını tartışmak için genellikle Ekim ayında (yıldönümü ayı) toplanmaktadır. 2012 yılından itibaren bu tartışmalar yılda en az ikiye çıkartılmıştır. Bu açık tartışmalarda katılımcılar Genel Sekreter'in Kadın, Barış ve Güvenliğe ilişkin yıllık raporuyla bilgilendirilmekte ve tartışmalar sıklıkla bir sonuç belgesiyle bitirilmektedir. Bugüne kadar, sonuncusu 13 Nisan 2022 tarihinde olmak üzere, 35 adet açık tartışma yapılmıştır (Bkz. Açık Tartışma, 2022).

(Cockburn, 2009: 177) ve BM yapısı içindeki Kadınların Gelişimi Departmanı (Division for the Advancement of Women-DAW), Genel Sekreterlik Toplumsal Cinsiyet Meseleleri Özel Danışmanlığı ve BM Kadınlar için Gelişim Fonu (United Nations Development Fund for Women-UNIFEM) ile bağlantıya geçilerek kadınlar ve silahlı çatışma konusunun BMGK’de oturuma açılması sağlanmıştır. Bunun için Ekim ayında BMGK Başkanlığı’na gelecek olan Namibya Büyükelçisi Martin Andjaba ile görüşülmüş ve böylece tarihte ilk defa BMGK’nin bir oturumunun sadece kadınlara yönelik yapılması sağlanarak (Akgül, 2011: 266), 31 Ekim 2000 tarihinde 1325 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı kabul edilmiştir.

BMGK’nın 1325 sayılı kararı, çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerinde erkeklerden daha farklı bir etkisi olduğunu kabul ederek, çatışmaları önlenme ve çözme aşamasında kadınların katılımının önemini vurgulayıp, üye devletlerden kadın katılımcı sayılarının artırılmasını istemektedir. Karar on sekiz maddeden oluşmaktadır. Karar incelendiğinde kadınların her düzeyde karar alma süreçlerine katılımının ve temsilinin artırılmasının yanı sıra çatışma ortamlarındaki kadın ve kız çocuklarının özel koruma gereksinimlerine dikkat edilmesi, mülteci kampları kurulurken ve yönetilirken kadınların ve kız çocuklarının özel ihtiyaçlarının dikkate alınması, çatışma sonrası süreçlerde toplumsal cinsiyet perspektifinin yerleştirilmesi, BM’nin programlama, raporlama aşamalarında ve BMGK misyonlarında toplumsal cinsiyet perspektifinin dikkate alınması, mayın temizleme ve bu konuda bilgilendirme konusunda kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına dikkat edilmesi, BM barışı destekleme operasyonlarında toplumsal cinsiyet perspektifi ve eğitiminin ön plana çıkartılması gibi konulara odaklanıldığı görülmektedir. Her düzeyde (ulusal, bölgesel, uluslararası) kadınların sayısını ve temsilini arttırmaya odaklanan bu içerik aslında liberal feminist bir yaklaşıma işaret etmektedir (Heathcote, 2018, 378). BMGK’nin 1325 sayılı kararının uygulanmasından sorumlu temel aktörler Güvenlik Konseyi, üye devletler, BM uzmanlık kuruluşları, BM Genel Sekreteri ve çatışmanın taraflarıdır (Peacewomen, 2021). Karar, BM Genel Sekreteri’nden, silahlı çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkisi, kadınların barışın inşasındaki rolü, barış süreçlerinin ve çatışma çözümünün toplumsal cinsiyet boyutları ve BM’de toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması konusunda bir çalışma yürütmesini talep etmektedir. Bu çalışmaların sonuçları ise düzenli olarak Genel Sekreter tarafından Güvenlik Konseyi’ne bildirilecektir. Ayrıca kararda tüm devletler, kadın ve kız çocuklarının hakları ve korunmasına ilişkin uluslararası hukukta kabul edilmiş olan Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmalarına İlişkin Seçmeli Protokol gibi bir çok sözleşmeye tam olarak uymaya da çağrılmaktadır..

5. BMGK’NİN KABUL ETTİĞİ DİĞER KBG GÜNDEMİ KARARLARI

BMGK’nin KBG kararlarını feminizmin yukarıda açıklanan güvenlikle ilgili yaklaşımları bağlamında incelediğimizde, öncelikle kadınların güvenliği ve kadınların savaş ve barış alanlarında görünürlüğünün sağlanmasında bu kararların oldukça önemli adımlar olduğunu belirtmek gerekir. Bu

kararlar öncesinde BM üyesi bazı devletlerde kararların içeriğine paralel bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır, ancak bunlar hem devlet sayıları hem de kararların içeriği bağlamında sınırlıdır. BMGK kararları bilindiği üzere BM üyesi tüm devletler için bağlayıcıdır. Dolayısıyla bu kararlar, üye devletleri, kararların içeriği konusunda gerekli düzenlemeleri yapmaya zorlamaktadır. Bu kararlar aynı zamanda, feminist güvenlik yaklaşımlarının yalnızca barış ve güvenlik söylemlerinde değişikliklere yol açmadığı, BM ve diğer diplomatik kurumlarda, hatta devletlerin dış politikalarında da (İsveç'in feminist dış politika kararı örneği gibi) değişimi tetiklediği şeklinde okunabilir (Basu, 2016: 257).

Feminist grupların ve tüm kadın hareketlerinin çabalarıyla kabul edilen BMGK'nin 1325 sayılı kararıyla, kadınların dünyada değişimin gücü ve sözcüsü olacaklarına dair bir temel atılmıştır. Son 20 yılda, KBG konusunda kolektif taahhütler olarak kabul edilir birçok karar daha tesis edilmiştir (Barnes, 2011). Bunlar BMGK'nin 1820 (Haziran-2008), 1888 (Eylül 2009), 1889 (Ekim-2009), 1960 (Aralık-2010), 2106 (Haziran-2013), 2122 (Ekim-2013), 2242 (Ekim-2015), 2467 (Nisan-2019) ve 2493 (Ekim-2019) sayılı kararları olarak sıralanabilir (UN Security Council Resolution 1820, 2008; UN Security Council Resolution 1888, 2009; UN Security Council Resolution 1889, 2009; UN Security Council Resolution 1960, 2010; UN Security Council Resolution 2106, 2013, UN Security Council Resolution 2122, 2013; UN Security Council Resolution 2242, 2015; UN Security Council Resolution 2467, 2019; UN Security Council Resolution 2493, 2019). Bu kararlar çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadınların haklarını korumak için bir rehber görevi üstlenmektedir. Bu kararların bir kısmı çatışma ortamında cinsel şiddetin (ırza tecavüz) önlenmesine diğerleri ise, barış ve güvenlikle ilgili kadınları da içeren daha genel perspektiflere odaklanmaktadır (Heathcote, 2018, 375).

BMGK'nin 1325 sayılı kararını takiben, kadınların çatışmayla bağlantılı 'cinsel şiddetten' korunması temelinde beş kararı daha bulunmaktadır. Bunlar 1820, 1888, 1960, 2106 ve 2467 sayılı kararlardır. Yine 1325 sayılı kararın yanı sıra 'kadınların barışın inşasına etkin ve aktif katılımını' düzenleyen dört kararı bulunmaktadır. Bunlar ise 1889, 2122, 2242 ve 2493 sayılı kararlardır. BMGK'nin 1820 sayılı kararında ise, 'cinsel şiddetin bir savaş taktiği olarak kullanılması' durumunda uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit olabileceği kabul edilmektedir. Tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimlerinin silahlı çatışmanın kaçınılmaz bir yan ürünü olarak görülmesini engellemeye çalışan bu karar, cinsel şiddetin bir savaş suçu, insanlığa karşı suç veya bir soykırım eylemi olarak görülmesine odaklanmaktadır (Peacemaker, 2022). Yine bu kararda cinsel şiddetin işlenmesine karşı önleyici bir tedbir olarak 'mümkün olan her yerde ve daha yüksek bir oranda kadın barış gücü ve polisin görevlendirilmesi' düzenlenmektedir. Ayrıca koruma önlemleri geliştirmek için kadınlarla ve kadın liderliğindeki kuruluşlarla istişareler yapılması ve çatışmaya bağlı cinsel şiddeti değerlendirmek için barış süreçleri sırasında kadın sivil toplum gruplarıyla birlikte çalışılması gibi konulara da yer verilmiştir. Benzer düzenlemeler BMGK'nin 1888 sayılı kararında da yer almaktadır. Güvenlik Konseyi'nin 1960 sayılı kararı ise, BM misyonlarında daha fazla sayıda kadın asker ve polis bulundurulması çağrısında bulunmaktadır. BMGK'nin 2106 sayılı kararı ise benzer içerikte, sahada daha

fazla kadın Koruma Danışmanı ve Toplumsal Cinsiyet Danışmanı bulundurulmasını hedeflemektedir. Bu kararlarda ayrıca, BM personeli tarafından işlenen cinsel istismar konusu da ele alınmakta ve iki varsayıma odaklanılmaktadır. Birincisi, cinsel istismarın, barışı koruma personelinin bireysel, düzensiz ve istisnai davranışları olduğu; ikincisi ise barışı koruma operasyonlarına kadınların artan katılımıyla, cinsel istismarın azalacağı varsayımdır (Heathcote, 2018, 379-380).

BMGK'nin 1889 sayılı kararı ve 2122 sayılı kararları ise kadınların, barış ve güvenlik alanına esaslı bir katılım modelini eklemektedir. 1889 sayılı karar, 1325 sayılı kararın çatışmayı önleme, çatışma çözümü ve barışın inşası ile ilgili karar alma süreçlerinin tüm düzeylerinde kadınların resmi temsilinin artırılması çağrısını yinelemekte ve aynı zamanda kadınların katılım ve temsile erişimini engelleyen önemli faktörler olduğunu da kabul etmektedir. Fakat bu faktörleri ele alan BM analizlerinin gerçekte kadınların herhangi bir topluluğa tam katılımını engelleyen asli ve yapısal dezavantajlara odaklanmadığını onun yerine sadece kadınlarla ilgili sayısal verilere yer verdiğini de belirtmek gerekir. 1889 sayılı karar çerçevesinde, çeşitli kadın gruplarının ihtiyaçlarının ve karar alma organlarında özellikle yerli, sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı, ırksal ve etnik azınlık kadınlarının temsilinin sağlanması gerektiği de kabul edilmektedir. Bu kararlarda eleştirilebilecek en önemli nokta, kadınları karar alıcılar veya karar alma gruplarının üyeleri olarak doğrudan tanımaktan ziyade, bu konudaki sorunları nasıl çözeriz diye kadın grupları veya kadın sivil toplum örgütleriyle istişare ihtiyacına vurgu yapılmasıdır (Heathcote, 2018, 380-381). 2122 sayılı karar ise, aslında tam da post-kolonyal feministlerin vurgulamaya çalıştığı gibi, çatışma sonrası ortamlarda kadınların çeşitliliğine vurgu yaparak, her kadının ihtiyaçlarının farklı olabileceğinin dikkate alınmasını vurgulamaktadır.

BMGK'nin 2242 sayılı kararı, terörle mücadele gündeminin de eklendiği barış ve güvenlik konularına, kadınların katılımının genişletilmesine ilişkin bir dizi kararı içermektedir. Bu karar aynı zamanda Güvenlik Konseyi'nin gittikçe genişleyen askeri güç kullanma yetkileri ile feminizm arasındaki tezatlığı da açığa çıkartmaktadır. Zira karar verme mekanizmalarında kadın sayısının artırılması feministlerin en çok üzerinde durdukları noktadır. Ancak bu kararların BMGK bağlamında ele alınması feministler içerisinde de bir takım tartışmaları doğurmaktadır. Savaş ve askeri güce karşı çıkarken Güvenlik Konseyi gibi nihayetinde askeri güç kullanma yetkisini elinde bulunduran bir yapıya ve onun aldığı kararlara odaklanılması bir handicap değil midir? (Heathcote, 2018, 375). Ayrıca bir sonraki başlıkta daha geniş analiz edileceği üzere, bu kararlar kadının muhtaçlığı, korunması gerektiği gibi toplumsal cinsiyetçi kalıpları tekrar tekrar da inşa etmektedir.

2019 yılında BMGK tarafından kabul edilen 2467 sayılı karar ise, savaş ve terör eylemlerinde cinsel şiddetin önlenmesi, cinsel şiddetle karşı karşıya kalan kadınların sağlık sorunlarının giderilmesi, hayatta kalanlar için tazminatın yanı sıra yaşamlarını yeniden inşa etmelerine ve çatışmada cinsel şiddetten doğan çocuklar da dâhil olmak üzere ailelerini desteklemelerine olanak sağlayan geçim desteği sağlanmasını içeren daha bütünsel bir adalet ve hesap verebilirlik anlayışı inşa etmeye çalışmıştır. 2019 yılında kabul edilen en son kadınlar, barış ve güvenlik temalı karar ise, 2493 sayılı karar olmuştur. Bu

kararın kabulü sırasında sivil toplumun rolü ve kadın insan hakları savunucularının korunması ile cinsel sağlık, üreme sağlığı ve hakları konularında yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Ve karar cinsel sağlık, üreme sağlığı ve hakları konusunda ABD'nin muhalefeti ve sivil toplum ve insan hakları savunucuları ifadesinde de Çin ve Rusya'nın itirazıyla karşılaşmıştır. Dolayısıyla bu iki başlıkta beklenen güçlü bir ifade kararda yer alamamış ve karar, KBG gündeminde Güvenlik Konseyi'nin bir geri adımı olarak değerlendirilmiştir (Womenpeacesecurity. 2019). Ancak bu karar çerçevesinde, kararların uygulanmasını kolaylaştırmak için cinsel şiddet konusunda Genel Sekreter Özel Temsilcisi ve KBG konusunda Kurumlar Arası Görev Gücünün atanması gibi ulusötesi kurumsal düzenlemelere de yer verilmesi önemlidir (Jansson and Eduards, 2016: 590).

Her ne kadar bu kararlar kadın katılımının hem sayısal hem etkinlik açısından arttırılmasını düzenlese de halen karar alma mekanizmalarında erkeklerin oranı yüksekliğini korumaya devam etmektedir. Bunun en temel nedeni olarak da bu kararlarla ilgili önemli bir handikabın varlığına değinmek gerekir. Zira bu kararlarda, toplumsal cinsiyet kaygıları ve beklentileri devletlere veya uluslararası kurumlara yönelik barış dönemlerini de içerecek şekilde ele alınmamakta, yalnızca çatışma sonrası devletlerden bir beklenti olarak düzenlenmektedir (Heathcote, 2018, 382-383). Dolayısıyla genel çerçevede uluslararası politikanın her alanında ve her sürecinde kadın temsili sınırlı kalmaya, toplumsal cinsiyet temelli algı ve eşitsizlikler de varlığını korumaya devam etmektedir.

6. KADIN, BARIŞ ve GÜVENLİK GÜNDEMİ KARARLARINA YÖNELİK ELEŞTİRİLER

BMGK tarafından KBG gündemine dair kabul edilen tüm kararlar toplumsal cinsiyet özcülüğü (gender essentialism) içermesi gerekçesiyle eleştirilmektedir. Toplumsal cinsiyet özcülüğü, toplumun ve içinde bulunulan kültürün biyolojik cinsiyete bağlı olarak kişiden beklediği davranış kalıplarına odaklanmaktadır. Bu davranış kalıpları kadınlara feminen (korunmaya muhtaç, duygusal, barışçıl, işbirliğine yatkın gibi) erkeklere ise maskülen değerler (cesur, saldırgan, savaşçı, mantıksal gibi) biçmektedir. Bazı feministler, 1325 sayılı kararı, bu toplumsal cinsiyetçi kalıpları yıkmak yerine güçlendirdiği gerekçesiyle eleştirmektedir. Çünkü bu kararlar kadınları, korunmaya muhtaç ve daimi kurbanlar olarak göstermektedir (Shepherd, 2008). Sivillere yönelik şiddeti konu alan BM raporları da şiddetin acımasız doğasını göstermek için “kadın ve çocuklarının” mağdur olduklarını vurgulama eğilimindedir. Örneğin, 1325 sayılı karar, “sivillerin, özellikle kadın ve çocukların, silahlı çatışmalardan olumsuz etkilenenlerin büyük çoğunluğunu oluşturduğu” endişesini ifade etmektedir. BMGK'nin 2122 sayılı kararı ise, “kadınların silahlı çatışmalarda ve çatışma sonrası durumlarda artan savunmasızlığına ilişkin endişeyi” belirtmektedir. KBG kararlarında, kadınlar içinde buldukları durumun (çatışmanın) mağduru olarak tanımlanmakta ve kadınlara başka biri tarafından korunan kurbanlar olmaktan başka seçenek kalmamaktadır. KBG kararlarında sorun kadın bedenlerine yerleştirilmekte ve üstü örtülü olarak yetişkin erkek bedeni ‘normal’ beden, yani güvenlik siyasetinin ana standardı olarak sunulmaktadır (Jansson ve Eduards, 2016: 590). Toplumsal cinsiyetçi kalıplar erkekler için ise tersine

işlemektedir. Çünkü erkekler, cinsel şiddetin mağduru olmaları veya sadece erkek oldukları için öldürülmeleri durumunda bile kurban olarak tanımlanmama eğilimindedir (Carpenter, 2006: 83–103).

Kadınların savunmasızlığı/kırılğanlığı, hem feminist güvenlik çalışmaları hem de KBG kararları için önemli bir kavramdır. Bu kırılğanlık tanımları, toplumsal cinsiyetin güvenlik gündemine alınmasını haklı çıkarmaya ve belirli önlemlerin getirilmesini meşrulaştırmaya hizmet etmektedir. Karardaki kadınların savunmasızlığına ilişkin açıklamalar, feministlerin bazı gözlemleriyle de tutarlıdır (Reeves 2012). Kadınlar savaşta cinsel şiddete maruz kalmakta, kadın temsilciler uluslararası karar alma ve barış görüşmelerinde yetersiz temsil edilmekte ve kadınların ihtiyaçları dikkate alınacak şekilde aksiyonlar geliştirilmemektedir. Ancak feministler kadınların savunmasızlığının, toplumsal cinsiyet temelli güç ilişkilerinin eyleme geçirilmesinden kaynaklandığını savunmaktadır (Santos, Moura ve Roque, 2013). Feminist güvenlik yaklaşımları çerçevesinde kadınların güvensizlikleri, doğrudan şiddet kadar yapısal şiddet altındaki güvensizlikleri de içermektedir (Jansson ve Eduards, 2016: 591). Kadınlar sadece savaş/çatışma ortamlarında değil barış dönemlerinde de hem doğrudan hem de yapısal şiddete maruz kalmakta, ancak BMGK kararları bu süreçleri dikkate alan geniş bir perspektif ortaya koymamaktadır (Santos, Moura ve Roque, 2013).

Toplumsal cinsiyet özcülüğü aynı zamanda kadınları, barış süreçlerine dâhil etmek için genellikle annelik deneyimlerinden dolayı kadınların doğuştan barışçıl oldukları ve yaradılışları gereği işbirliğine yatkın oldukları varsayımlarını kullanmaktadır (Shepherd, 2008: 88–89). Bu söylemlere BMGK'nin KBG kararlarının yanı sıra Genel Sekreter Raporlarında ve Ulusal Eylem Planlarında³ da sıklıkla atıfta bulunmaktadır. Bir kısım feminist tarafından bu kararlar ve planlar, toplumsal cinsiyet temelli varsayımları içermesi ve güçlenmelerine katkıda bulunması nedenleriyle eleştirilmektedir. Sonuç olarak, kadınlar genellikle belirli değerlere göre kodlanmakta ve bunlara uymayan kadınlar ise siyasette ve politikada marjinalleştirilmektedir.

KBG gündemine dair ikinci bir eleştiri noktası, bu kararların kadınlara özel bir odaklanmaya neden olması ve erkeklerin barış ve güvenlik alanlarındaki rolünün gözden kaçırılmasıdır. Bu eleştiri temelinde şiddet/savaş ve barış konusunda erkeklere ve kadınlara dayatılan toplumsal cinsiyetçi kalıpların birbirlerinden farklı olduğunu bir kez daha belirtmek gerekmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, kadınların korunmaya muhtaç, işbirliğine açık ve barışçıl oldukları varsayımının karşısında erkeklerin de koruyucu, rekabetçi, savaşçı oldukları şeklindeki varsayımlar yerleştirilmektedir. Oysaki

³ BM üyesi devletler, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve insan haklarının yerine getirilmesi için birincil sorumluluğa sahiptir. 2004 yılında, BMGK, KBG gündeminin dönüm noktası niteliğindeki kararı olan 1325'in, Ulusal Eylem Planları (NAP) aracılığıyla uygulanmasını tavsiye eden bir karar tesis etmiştir. Bu karar ayrıca BM üyesi devletleri, 1325 sayılı kararın uygulanması konusunda sivil toplumla, özellikle yerel kadın ağları ve örgütleriyle işbirliği yapmaya da teşvik etmektedir. 1325 sayılı kararın uygulanmasına yönelik Ulusal Eylem Planları, bir devletin KBG gündemi ile ilgili eylemi yerelleştirmeye yönelik yaklaşımını ve eylem planını özetleyen ulusal düzeydeki strateji belgeleridir. 2022 yılı itibarıyla ulusal eylem planını hazırlayan devlet sayısı 103'tür. Ayrıca aralarında NATO, AB ve Arap Devletler Ligi gibi örgütlerin de bulunduğu birçok uluslararası/bölgesel örgütün de kendi eylem planlarını hazırladıkları görülmektedir (Ulusal/Örgütsel Eylem Planları, 2022). Türkiye henüz Ulusal Eylem Planı'nı hazırlayıp, sunmamıştır.

feminen değerlere sahip olan ve toplumsal cinsiyet eşitliğine olumlu bakan çok sayıda erkek bulunmaktadır ve bunlar da kadınlar gibi daha az savaştı olma eğilimi taşımaktadır (Bjarnegård and Melander, 2017).

BM'nin yukarıda açıklanan ilgili kararlarına rağmen feministler, kadın veya toplumsal cinsiyet bağlamındaki sorunların BM'nin geniş ölçekli barış ve güvenlik politikalarında tam anlamıyla yer edinemediğini iddia etmektedir. Feminist güvenlik çalışmalarında özellikle bu kararlarda ataerkillik, maskülenlik ve militarize iktidar yapılarının yerleşik anlayışları dâhil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yapısal kökleriyle yüzleşilmediği vurgulanmaktadır (Barnes, 2011: 15-33). Ayrıca kararlarda çatışma ve çatışma sonrası süreçte kadınların durumu konu edilirken, çatışmanın temel nedenleri ve bunların ortadan kaldırılmasının ele alınmadığı görülmektedir. Bu çerçevede barışın, pozitif barış (yapısal şiddetin tüm boyutlarının ortadan kaldırıldığı) anlamına yoğunlaşılması gerektiğinden hareketle örneğin Porter, BM'de barış inşası kavramının çok dar kapsamda ele alındığına dair eleştiriler getirmektedir. Barışın güvenlik kadar adaletin sağlanması, yoksulluk, dışlanma ve baskıdan kurtulma ile bağlantılı olması gerektiğini savunmaktadır (Porter, 2007, 118).

Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması KBG gündemine dair bir diğer eleştiri başlığı olarak dikkat çekmektedir. 1325 sayılı karar, barışı koruma misyonlarına ve barış ve güvenlikle ilgili diğer BM programlarına toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilmesini desteklemektedir. Bu konuyu da eleştiren feministler, kararların 'cinsiyet danışmanına sahip olmak/atamak' gibi bölümlerinin, kadın haklarının diğer tüm barış ve güvenlik sorunlarından ayrılmasına yol açtığını ve kadın sorunlarının bir "cinsiyet gettosunda" kenara itildiğini ve ana sorunların (barış ve güvenliğe dair) dışında bırakıldığını savunmaktadır (Puechguirbal, 2010: 161-175). Dolayısıyla BMGK gibi güvenlik kurumları, kadın sorunlarını cinsiyet danışmanları atama veya bu konuda ofisler kurmayla sınırlandırarak toplumsal cinsiyet konularını alt bir konu olarak görmeye ve erkek egemen kurumlar olarak varlıklarını sürdürmeye devam etmektedir (Miller, Pornik ve Swaine, 2014)⁴.

Son bir eleştiri noktası ise, 1325 sayılı karar ve diğerlerinin uygulanmasına ve bu kararlara ilişkin bir takım göstergelerin geliştirilmesine rağmen, çatışmalardan etkilenen ülkelerdeki etkilerine dair çok az kanıt bulunmaktadır. BM'nin kendi değerlendirmeleri de özellikle kadınların siyasi katılımı başta olmak üzere yalnızca birkaç alanda sınırlı bir ilerlemenin olduğunu göstermektedir. Ayrıca 'kadınların katılımının barış ve güvenlik üzerinde dönüştürücü bir etkiye sahip olma potansiyeli' gibi pek çok kanıtlanmamış varsayımın bulunması da yine bir diğer eleştiri konusudur. Dolayısıyla uygulamaların ve etkilerinin daha kapsamlı analizi için kadınların daha çok oranda karar verme süreçlerine katılımlarının sağlanması ve bunların veri olarak da etkili ve net bir biçimde işlenmesi gerekmektedir.

Kararların kendisinden kaynaklanan bu eleştirilerin yanı sıra KBG gündeminin de temel bir takım zorluklar içerdiği kabul edilmektedir. Bu zorluklar militarizm ve militarizasyonun hakim yapılar olmaya

⁴ Örneğin Almanya, Ulusal Eylem Planını, daha sonra uygulamaya koymasına rağmen başlangıçta, toplumsal cinsiyet kaygılarının devlet kurumları ve politikalarında ana akım haline getirildiği gerekçesiyle uygulamamıştır (Miller vd., 2014).

devam etmesi, gündemin ataerkil ve yüksek politika temellerinden kaynaklı zorluklarının değiştirilememesi ve son olarak da bu süreçte başarılı olmak için gerekli sorumluluk alma da eksikliklerin bulunması şeklinde sıralanabilir. KBG gündemi, bütünsel uygulama, politika tutarlılığı ve hesap verebilirlik eksikliğinden muzdariptir. Retorik ve somut eylem arasında, kaynak sağlama da dâhil olmak üzere kalıcı boşluklar bulunmaktadır (UNSCR 1325 at 20 Years Report, 2020)

Ayrıca 2000 yılından bu yana eksiklikleri ile devam eden KBG gündemi 2020 yıllı başlarında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemi sürecinden de etkilenmiştir. Bu süreçte KBG gündeminin eksiklikleri daha görünür hale gelmiş, tekrarlanan ve kalıcı hale gelen bu eksikliklerin altında yatan nedenlere odaklanılmasını zorunlu kılmıştır. COVID-19'un toplumsal cinsiyete dayalı etkileri, özellikle de toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmanın artması pandemi hakkında kamuoyunda ve küresel yönetim tartışmalarında önemli bir yere sahiptir (Neetu, Casey, Carino ve McGovern, 2020: 65-68). Nitekim, Covid-19 sürecinde BM Genel Sekreteri de küresel bazda toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirme çağrısında bulunmuş ve hükümetlere dünyanın dört bir yanındaki evlerde barışı sağlamaya ve pandemiye müdahale ederken kadınların güvenliğini de ilk sıraya koymaya yönelik çağrı yapmıştır (Guterres, 2020). Bu çağrı aslında toplumsal cinsiyet temelli sorunların artık görünür kabul edildiğinin ve feminist mesajların da uluslararası hukuk ve küresel yönetim de başarılı olduğunun bir kanıtıdır. BMGK tarafından pandemiye yanıt vermek için 1 Temmuz 2020'de 2532 sayılı Karar tesis edilmiştir (UN, Security Council, 2020). Karar, Genel Sekreter'in pandemiye yanıt olarak formüle ettiği küresel ateşkes çağrısını yinelemekte ve çatışma bölgelerinde insani yardımın sağlanması için “en az 90 gün boyunca kalıcı bir insani duraklama” kabul etmektedir. Ancak daha sonra bazı istisnalar⁵ getirilen bu kararın 7. paragrafında kadınlara ilişkin olarak şu şekilde bir düzenleme kabul edilmiştir: “*BMGK, kadınların COVID -19 ile mücadele çabalarında oynadığı kritik rolün yanı sıra pandeminin kadınlar ve kızlar, çocuklar, mülteciler, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, yaşlılar üzerindeki orantısız olumsuz etkisinin, özellikle sosyo-ekonomik etkisinin farkındalığıyla bu etkiyi en aza indirmek ve pandemiye karşı yeterli ve sürdürülebilir bir müdahalenin geliştirilmesi ve uygulanmasına kadınların ve gençlerin tam, eşit ve anlamlı katılımını sağlamak için somut eylemler çağrısında bulunur*”. Ancak bu kararda da diğer kararlarda olduğu gibi retorik sorunlarının yanı sıra özellikle sorumluluk alanlarının belirlenmesi konusunda soyutluklar bulunduğu bir gerçektir. Dolayısıyla kadınlar mağdur olarak kodlanmaya devam edilmekte, sorumluluk alanı net olmayan kadın katılımının artırılması gibi soyut içeriklerle yetinilmektedir.

7. SONUÇ

Feminizm, uluslararası ilişkiler alanında özellikle barış ve güvenlik temelli mevcut sorunların anlaşılmasında veya çözümünde yeni ve farklı bir perspektiften bir analiz ortaya koymaktadır. Bu çerçevede güvenlik alanında, kadınları alana eklemek veya doğrudan erkeklere karşı konumlandırmakla

⁵ IŞİD, El Kaide ve bunlarla bağlantılı gruplar ile Güvenlik Konseyi tarafından belirlenen diğer tüm terörist gruplara karşı askeri operasyonlar için bu çağrıya bir istisna oluşturulmuştur.

değil, kadınların farklı ve derinlikli doğası ve bunların sorunların analizine katkıları hakkındaki bilgilerimizi genişletmeye odaklanmaktadır. Farklı feminist yaklaşımların güvenlik alanında ki analizlerinin aslında tüm eleştirel yaklaşımlar gibi disipline farklı bir bakış açısı kazandırdığı, zenginlik ve canlılık kattığı söylenebilir. Feministlerin özellikle son 20 yılda ortaya koydukları analizler, sadece söylemsel düzeyde eleştiriler olarak kalmamış aynı zamanda BM gibi evrensel veya NATO ve AB gibi bölgesel örgütlerin düzenlemelerinde ve birçok devletin dış politikasında (İsveç, Kanada, Fransa, Meksika gibi) somutlaşmıştır. BM Güvenlik Konseyi kararları da, birçok eksikliği hatta son süreçte geri adımları içermesine rağmen, kadınların güvenliğin ayrılmaz bir parçası olduğunu ve kadınlar söz konusu olduğunda güvenlik alanına hakim olan sessizliğin kırıldığını ortaya koyması anlamında son derece değerlidir. Ancak kadınların ‘mağdur’ olarak kabul edilmesi dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yapısal kökleri ile yüzleşilmemesi, çatışmaları doğuran temel nedenlere ve yine bunların arkasında yatan maskülen yapıya odaklanılmaması, kararlara rağmen sorumluluk almada eksiklikler nedeniyle örneğin şiddetin tüm boyutlarıyla devam etmesi ve kadın karar verici sayılarının yeterince arttırılamaması gibi sorunlar da varlığını korumaya devam etmektedir

KAYNAKÇA

- Açık Tartışma (2022) <http://peacewomen.org/security-council/annual-open-debates-and-anniversary> (E.T. 12.09.2022)
- Akgül, Ç. (2011) *Militarizmin Cinsiyetçi Suretleri Devlet Ordu ve Toplumsal Cinsiyet*, 1. Baskı, Ankara, Dipnot Yayınları.
- Aydın Koyuncu, Ç. (2012) “Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(1): 111-139.
- Barnes, K. (2011) “The Evolution and Implementation of UNSCR 1325” içinde Olonisakin, F. (der.) *Women, Peace and Security: Translating Policy into Practice*: 15-33, Londra, Routledge.
- Basu, Soumita (2016) “Gender as National Interest at the Un Security Council”, *International Affairs*, 92: 2: 255–273.
- Bjarnegård, Elin ve Erik Melander (2017) “[What does a feminist foreign policy have to do with men?](https://blogs.lse.ac.uk/wps/2017/06/08/what-does-a-feminist-foreign-policy-have-to-do-with-men/)”, *LSE Women, Peace and Security blog*. <https://blogs.lse.ac.uk/wps/2017/06/08/what-does-a-feminist-foreign-policy-have-to-do-with-men/> (E.T. 21.09.2022)
- Blanchard, E. M. (2003) “Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory”, *Signs*, 28(4): 1289–1312.
- Booth K. (1991) “Security and Emancipation”, *Review of International Studies*, 17(4): 313-326.
- Carpenter, R. Charli (2006) "Recognizing Gender-Based Violence Against Civilian Men and Boys in Conflict Situations", *Security Dialogue*, 37 (1): 83-103.

- Cockburn, C. (2009) *Buradan Baktığımızda Kadınların Militarizme Karşı Mücadelesi*, 1.Baskı, çev. Füsün Özlen, İstanbul, Metis Yayınları.
- Cockburn, C. (2011) “Snagged On the Contradiction: NATO, UNSC Resolution 1325, and Feminist Responses”, *Women in Action*.
- Dünya Bankası (1993) *World Development Report: Investing in Health*, New York, Oxford University Press.
- Gardam, Judith ve Hilary Charlesworth (2000) “Protection of women in armed conflict”, *Human Rights Quarterly*, 22 (1): 148-166.
- Gasztold, Aleksandra (2017) “A Feminist Approach to Security Studies”, *Przełqd Politologiczny*, 3: 179–190.
- Graubart, Jonathan (2008) “NGOs and the Security Council: authority all around but for whose benefit?”, içinde eds. Bruce Cronin and Ian Hurd, *The UN Security Council and the Politics of International Authority*: 154-172, London, Routledge.
- Guterres, Antonio (2020) Put women and girls at the centre of efforts to recover from COVID-19. <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/put-women-and-girls-centre-efforts-recover-covid-19>. (E.T. 12.09.2020).
- Heathcote, Gina. (2018) “Security Council Resolution 2242 on Women, Peace and Security: Progressive Gains or Dangerous Development?”, *Global Society*, 32 (4): 374-394.
- Hudson, V. M., M. Caprioli, B. Ballif-Spanvill, R. McDermott ve C. F. Emmett (2008) “The Heart of the Matter: The Security of Women and the Security of States”, *International Security*, 33(3): 7-45.
- Janis, I. L. (1989) *Crucial Decisions: Leadership in Policymaking and Crisis Management*, New York, The Free Press.
- Jansson, M. ve M. Eduards (2016) “The Politics of Gender in the UN Security Council Resolutions on Women, Peace and Security”, *International Feminist Journal of Politics*, 18(4): 590-604.
- Krisch, Nico (2008) “The Security Council and the Great Powers”. içinde V. Lowe et al., eds, *The United Nations Security Council and war*: 133-153, Oxford, Oxford University Press.
- Luck, E. C. (2008) “A Council for All Seasons: The Creation of the Security Council and Its Relevance Today”. içinde eds. Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, and Dominik Zaum, *The UN Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice Since 1945*: 62-85, Oxford, Oxford University Press.

- Miller, Barbara, Pournik, Milad ve Swaine, Aisling (2014) "Women in Peace and Security through United Nations Security Resolution 1325: Literature Review, Content Analysis of National Action Plans, and Implementation", *Institute for Global and International Studies*: 16.
- Neetu, John, Sara E. Casey, Giselle Carino ve Terry McGovern (2020) "Lessons never learned: Crisis and gender-based violence", *Developing World Bioethics*, 20 (2): 65–68.
- Otto, Dianne (2004) "Securing the gender legitimacy of the UN Security Council: prising gender from its historical moorings". içinde edits. Hilary Charlesworth ve Jean-Marc Coicaud, *Faultlines of international legitimacy*, New York, United Nations University Press. <http://ssrn.com/abstract=585923>.
- Peacemaker (2022) <https://peacemaker.un.org/wps/normative-frameworks/un-security-council-resolutions> (E. T. 22.09.2022)
- Peacewomen (2000) <http://www.peacewomen.org/SCR-1325> (E.T. 23.04.2022)
- Peacewomen (2021) <http://peacewomen.org/SCR-1325> (E. T. 21.02.2021)
- Peacewomen (2022) <https://www.peacewomen.org/security-council/WPS-in-SC-Council>.
- Porter, E. (2007) *Peacebuilding: Women in International Perspective*, Londra, Routledge.
- Puechguirbal, Nadine (2010) "Peacekeeping, Peace building and Post-conflict Reconstruction", içinde edited by Katharine Sarikakis ve Leslie Regan Shade, *Gender Matters in Global Politics*: 161–175, London and New York, Routledge.
- Reardon, B. A. (1993) *Women and Peace-Feminist Visions of Global Security*, Albany: State University of New York.
- Reçber, Kamuran (2018) *Uluslararası Hukuk*, Bursa, Dora Yayınları.
- Santos, Rita, Tatiana Maura, Silvia Roque (2013), "Missed Connections: Representations of Gender, (Armed) Violence and Security in Resolution 1325", RCSS Anual Review, Issue No 5, translated Karen Bennett, <https://journals.openedition.org/rccsar/462> (E. T. 12.09.2022)
- Shepherd, L. J. (2008) *Gender, Violence & Security*, London, UK, Zed Books Ltd.
- Shepherd, L. J. (2009) "Gender, Violence and Global Politics: Contemporary Debates in Feminist Security Studies", *Political Studies Review*, 7: 208–219.
- Sievers, Loraine ve Daws, Sam (2014) *The procedure of the UN Security Council*, 4th ed., Oxford, Oxford University Press.
- Skjelsbaek, I. (1997) "Gendered Battlefields: A Gender Analysis of Peace and Conflict", Oslo, PRIO.

- Skjelsbaek, I. (2001) “Sexual Violence in Times of War: A New Challenges for Peace Operations”, içinde Olsson, L. ve T. L. Tryggestad (der.), *Women and International Peacekeeping*: 69-84, Portland, Oreg: Frank Cass.
- Smith, C. B. (2006) *Politics and process at the United Nations*, Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Terriff, T., S. Croft, L. James ve P. Morgan (der.) (1999) *Security Studies Today*, Cambridge, Polity Press.
- Tickner, J. A. ve L. Sjoberg. (2007) “Feminism”, içinde der. Tim Dunne vd., *International Relations Theories: Discipline and Diversity*: 185-202, Oxford, Oxford University Press.
- True, J. ve M. Mintrom (2001) “Transnational Networks and Policy Diffusion: The Case of Gender Mainstreaming”, *International Studies Quarterly*, 45: 27–57.
- True-Frost, C. C. (2007) “The Security Council and norm consumption”, *Journal of International Law and Politics*, 40 (1): 133-138.
- Tryggestad, T. L. (2009) “Trick or treat? The UN and implementation of Security Council Resolution 1325 on women, peace and security”, *Global Governance*, 15 (4): 539-557.
- Tür, Ö. ve Ç. Aydın Koyuncu (2010) “Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımı: Temelleri, Gelişimi, Katkı ve Sorunları”, *Uluslararası İlişkiler*, 7(26): 3-24.
- Ulusal/Örgütsel Eylem Planları. (2022) <http://1325naps.peacewomen.org/index.php/nap-overview/> (E. T. 1.10.2022)
- UN Security Council (2000), *Resolution 1325*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2008), *Resolution 1820*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/391/44/PDF/N0839144.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2009), *Resolution 1888*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/534/46/PDF/N0953446.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2009), *Resolution 1889*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/542/55/PDF/N0954255.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2010), *Resolution 1960*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/698/34/PDF/N1069834.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).

- UN Security Council (2013), *Resolution 2106*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/372/15/PDF/N1337215.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2013), *Resolution 2122*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/523/44/PDF/N1352344.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2020).
- UN Security Council (2015), *Resolution 2242*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/311/09/PDF/N1531109.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2021).
- UN Security Council (2019), *Resolution 2467*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/118/28/PDF/N1911828.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2021).
- UN Security Council (2019), *Resolution 2493*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/339/37/PDF/N1933937.pdf?OpenElement>, (E. T. 12.11.2021).
- UN Security Council (2020), *Resolution 2532*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N20/169/84/PDF/N2016984.pdf?OpenElement> (E. T. 12.11.2021).
- UNSCR 1325 at 20 Years Report (2020). https://www.wilpf.org/wp-content/uploads/2020/11/WILPF_UNSCR-1325-at-20-Years_Web.pdf (E.T. 26.09.2022).
- Weiss, Thomas G. (2004) “The humanitarian impulse”, içinde David M. Malone (ed.), *The UN Security Council*, London, Lynne Rienner Publishers.
- Whitworth, Sandra (2008) “Feminist Perspectives”, içinde edit. Paul D. William, *Security Studies: -An Introduction*: 103-115, Londra: Routledge.
- Womenpeacesecurity (2019) “Analysis of the 2019 Women, Peace and Security Open Debate”, <https://www.womenpeacesecurity.org/blog-analysis-of-the-2019-women-peace-and-security-open-debate/>, (E.T. 23 Ocak 2021).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür: -

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Acknowledgement: -
